

Sklář, obchodník, malíř skla a vynálezce nových sklářských technik se narodil ve šluknovském zámku v rodině vrchnostenského úředníka Bedřicha Egermanna. Neměl však příliš šťastný start do života. Nechtěného, pravděpodobně nemanželského syna odnesla matka Anna Rosa Egermannová jako šestitýdenní miminko na vychování k chudé pratetě, Friedrich tak vyrůstal ve velmi skromných poměrech a svou rodinu téměř neznal. Jako dvouletý se pak během bramborové války, jak se přezdívalo válce o bavorské dědictví, připletl do cesty pruským vojákům, kteří v Čechách drancovali a odvezli ho s sebou jako součást válečné kořisti. Po zásahu rakouských úřadů byl vrácen do vlasti.

Později se ho ujal matčin bratr, děkan v Polevsku, které v té době bývalo významným centrem sklářské výroby a vývozu skla do řady světových metropolí, např. Barcelony, Moskvy, Rigy nebo Cařihradu. Friedrichovi tam nastaly trochu lepší časy, zastával sice drobné domácí práce – pomáhal v kuchyni i v hospodářství a ministroval při bohoslužbách –, ale aspoň se dosyta najedl. V hlavě se mu začaly rodit plány na cestu do Španělska, kde chtěl pracovat v jednom z obchodních domů prodávajícím české produkty.

Když přišel čas, aby se vyučil, kvůli své malé a drobné postavě příliš na výběr neměl, a tak bylo rozhodnuto, že se stane číšníkem. Po vyučení ho k sobě vzal jeho druhý strýc, majitel sklářské huti v Chříbské. Tam absolvoval další dvouletý výcvik a stal se malířem skla, poté vstoupil do cechu řezačů, pozlacovačů a malířů skla.

V té době se sklářství v Čechách příliš nedařilo, zájem o české sklo ve světě klesal a skláři byli bez práce, tak se Friedrich rozhodl vydat na zkušenou do světa. Na své cestě se dostal až do města porcelánu – Míšeň. Míšeňská porcelánka si tajemství výroby a malby porcelánu velmi střežila, a aby se nedostalo do rukou konkurence, platila tam řada příkazů, zákazů a nařízení. Friedrichovi se však povedl riskantní kousek: přes zákaz vstupu se převlečený za dráteníka do proslulé porcelánky dostal. Sám pak na svou průmyslovou špionáž vzpomínal: „...*aby nepoznali, že z malířiny něčemu rozumím, musil jsem se stavět hloupým až běda. Říkal jsem, že u nás ve sklárně jsem pouhým pomahačem, a že jsem odtud utekl, protože skláři na mě byli hrubí. Ovšemže jsem si ze sebe často nechal dělat blázny. Překřtili mě na Českého Honzu a jinak mi neřekli...*“ Nenápadně chodil od jednoho malíře porcelánu ke druhému a snažil se „okoukat“ přísně střežené tajemství. Viděl, že severočeští malíři skla se mohou jen těžko srovnávat s míšeňskými mistry, jejichž práci navíc bedlivě sledovali profesori z drážďanské akademie.

Po návratu do vlasti se rozhodl dosáhnout podobné kvality, proto se pod dohledem pátera a profesora Marcellina Froma pustil do odborného studia a zdokonalil se tak, že zanedlouho získal pověst zručného malíře skla. Práci mu navíc usnadňovalo používání tenkých štětců z kuní srsti, kterými nahradil dosud užívané neforemné nástroje. A tak již jeho raná práce, vyznačující se jemnou propracovaností,

přitáhla zaslouženou pozornost na výstavě skla, která se konala v roce 1802 v Haidě (dnešním Novém Boru). Jeho věhlas rostl a Friedrich brzy patřil mezi přední sklářské umělce na Novoborsku. Jeho práci vysoce ocenil dokonce i císař František I., když spolu s manželkou v roce 1804 region navštívil.

V roce 1806 se Friedrich oženil s Alžbětou Schürerovou. Neměl sice žádný majetek, ale jeho talent a šikovnost z něj dělaly dobrou partii, a tak rodiče svatbě nebránili. Sňatek s dcerou bohatého podnikatele ho přivedl mezi tamní sklářskou aristokracii. Mladá rodina se usadila v Haidě, kde Friedrich s pomocí manželčina věna, tchánových zkušeností a svého talentu a zručnosti úspěšně rozvíjel své podnikání.

Nezůstal však jen u toho. Snažil se přicházet stále s něčím novým a hodně experimentoval. Občas mu jeho experimenty nevyšly tak, jak si představoval, a někdy ho málem stály život. Při pokusech se stříbrem, při kterých se snažil získat žlutou barvu, došlo k výbuchu a Egermann byl vážně zraněn, utrpěl množství popálenin, přišel o vlasy, ale naštěstí vyvázl bez poškození zraku. Od té doby nosil černou čepičku, která se stala jeho neodmyslitelnou součástí, a na zvláštní povolení litoměřického biskupa ji nemusel odkládat dokonce ani v kostele. Dramatická událost ho však neodradila a v pokusech pokračoval, dokud nezjistil, že za určitých tepelných podmínek je možné roztaveným stříbrem barvit povrch skla a následným broušením z něj vyrobit sklo dvoubarevné – žluto-bílé. To Friedrichu Egermannovi přineslo světový úspěch, ale neusnul na vavřínech a zakrátko přišel s dalšími vynálezy: zdokonalil bílou emailovou barvu, a získal tak perleťový a biskvitový email.

Jeho nejvýznamnějším dílem je ale červená lazura neboli rubínové sklo, jehož objevu předcházelo mnoho marných pokusů. Během řady let do nich sklář investoval i nemalé finanční prostředky, než zjistil, že požadovanou barvu získá pomocí mědi. Na správné řešení přišel údajně ve snu, kdy se mu zjevil zlatě vyvedený nápis „oxid mědi“. Červená lazura měla ve světě nebývalý úspěch, dokonce takový, že se konkurence snažila všemi možnými prostředky recepturu získat. Když se jim to nedařilo, vlouпали se konkurenti do ateliéru a odnesli si výsledky všech pokusů, které si Friedrich celá léta zaznamenával, a protože si rubínové sklo nenechal patentovat, jeho výroba se rychle rozšířila nejenom v Čechách, ale i v Německu a Americe. Ve výrobě žádaného zboží pak pokračoval i jeho syn Anton Ambrož a sklo se pod názvem Egermann vyrábí dodnes. Za své objevy získal Friedrich Egermann několik ocenění, včetně titulu privilegovaného císařského a královského výrobce, který ho opravňoval k prodeji skla v celé rakouské monarchii. Od Jednoty pro povzbuzení průmyslu v Čechách pak obdržel stříbrnou, později i zlatou medaili.

Životní příběh Friedricha Egermanna je příkladem člověka, který se z chudých poměrů díky své vůli, šikovnosti a zaujetí vypracoval v uznávaného odborníka a váženého měšťana a zanechal po sobě dílo, které znovu pozvedlo dobré jméno českého skla doma i ve světě. Jeho popularita ho přivedla až na císařský dvůr: během letních pobytů císaře Ferdinanda V. Dobrotivého na zámku v Zákupích se sprátelili a občas i navštívili, aby probrali novinky ve sklářství, o které se císař zajímal. Skromný

Friedrich však zůstal především objevitelem a kumštýřem, snažícím se přijít na to, co všechno se dá se sklem šikovnými rukama dělat.

(Zpracovala: Jitka Haincová)

Použitá literatura:

KALENDOVÁ, Helena. Otcí českého skla výbuch ožehl hlavu, ale nevzdal se. Na správný recept přišel ve snu. In: *Tiscali.cz* [online]. Praha: Tiscali media, a.s., ©2023, 3. 3. 2018 [cit. 8. 11. 2023]. Dostupné z: <https://zpravy.tiscali.cz/otci-ceskeho-skla-vybuch-ozehl-hlavu-ale-nevzdal-se-na-spravny-recept-prisel-ve-snu-309950>

Friedrich Egermann. In: *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. c2023 [cit. 4. 9. 2023]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Speci%C3%A1ln%C3%AD:Citovat&page=Friedrich_Egermann&id=22893483&wpFormIdentifier=titleform

VESELÝ, Josef. 938. schůzka: král skla Bedřich Egermann. In: *Toulky českou minulostí* [rozhlasový pořad]. Radio. ČRo – Dvojka, 10. 10. 2022. Dostupné z: <https://dvojka.rozhlas.cz/938-schuzka-kral-skla-bedrich-egermann-7941583>

Personální bibliografie:

<https://www.knihovnauk.cz/wp-content/uploads/2023/12/Egermann-bibl.pdf>